

Essenbæk Kirketomt

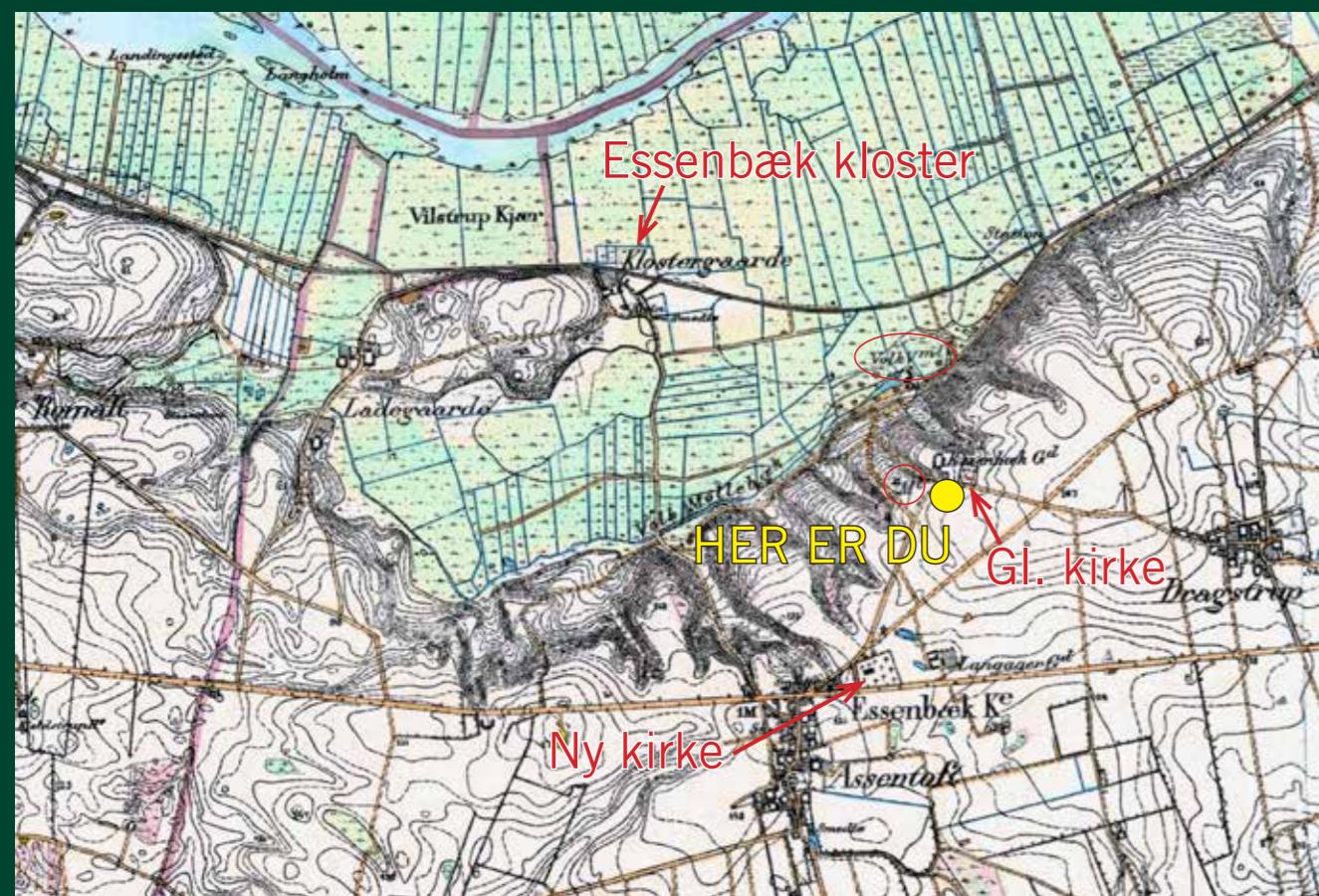
Læs mere om
Essenbæk på
www.fortidsmindeguide.dk

Essenbæks første kirke

Velkommen til Essenbæk Kirketomt - et fredet fortidsminde - som nu kun markeres af det gamle omsluttende stendige og indgangsportalen. Her lå den lokale sognekirke for Essenbæk fra midten af 1100-tallet og frem til 1865, hvor den grundet dårlig tilstand blev afløst af den nuværende kirke ca. 700 meter mod syd. En tilsvarende skæbne overgik Krogsbæk Kirke ved Skørring ca. 11 km mod sydøst.

Kirker er sammen med slotte og herregårde nogle af de mest stationære bygninger vi har i Danmark. Dette forhindrede dog ikke, at talrige kirker - særligt i miiddelalderen (1050-1536) - blev enten nedlagt eller flyttet grundet sogneomlægninger, manglende vedligeholdelse eller svigtende befolkningsgrundlag. Det sidste opstod for eksempel tilfældet under pestens første hærgen i Danmark fra omkring år 1350. I Randers Kommune kendes 24 ødekirker og i Randers by er 8 kirker forsvundet.

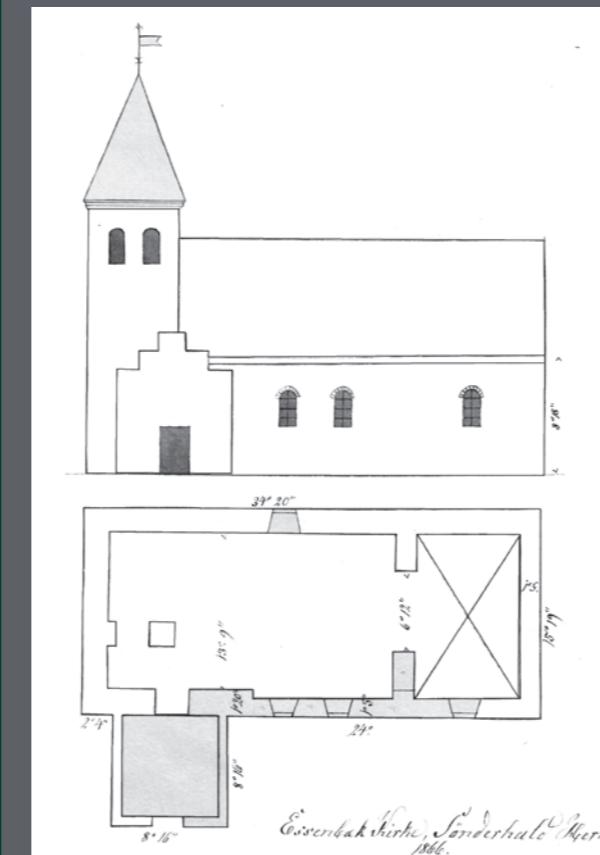
Essenbæk Kloster

Frem til reformationen i 1536 hørte Essenbæk Kirke under Essenbæk Kloster. Benediktinerklostret lå sammen med den tilhørende ladegård i engen ved Randers Fjord kun lidt over 1 km mod nordvest. Klostret blev oprindeligt grundlagt i Randers omkring 1140, men blev i 1180 udflyttet til de frugtbare enge ved Essenbæk. Udgravninger i 1898 og 1925 har påvist, at klostret bestod af en 4-fløjet bygning, hvoraf klosterkirken optog sydfløj'en.

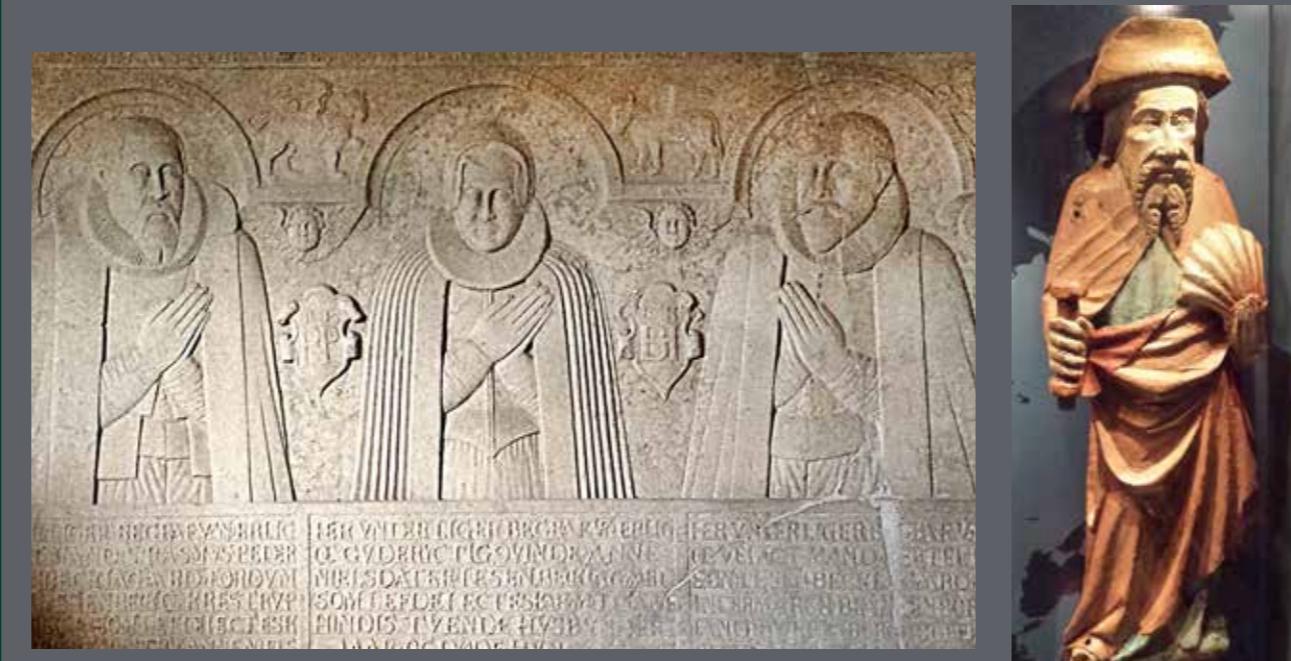
Efter reformationen blev klostret nedlagt. Bygningsmaterialer herfra kan sidenhen være benyttet til udbygningen af Essenbæk Kirke og ikke mindst kongens slot "Dronningborg" ved Randers - det tidlige Gråbrødrekloster.

Essenbæk Kloster ejede store mængder jord og ejendomme, som ved reformationen overgik til kongen. Klostret havde også store indtægter fra fiskeriet i fjordens mange laksegårde.

Glimt fra den gamle Essenbæk Kirke

Da Essenbæk Kirke blev grundlagt i 1100-tallet bestod den formentlig blot af et kvaderstensopbygget kirkeskib og kor i romansk stil. På den eneste og langt senere tegning som kendes af kirken, ses at bygningen, senere er blevet tilføjet våbenhus og et tårn. Kirkens fine romanske døbefont i granit blev i 1869 tilbageført til Essenbæk's nye kirke, efter at have fungeret som fuglebad ved Gammel Estrup.

Ovenfor foto af en gravsten fra våbenhuset ved Essenbæk's nye kirke, som sikkert oprindeligt lå i den gamle kirke. Stenen viser portrætter af Anne Nielsdatter, samt hendes ægtefærend Rasmus Pedersen og Bertel Henningsen. Rasmus Petersen var Essenbæk og Kristrup's birkefoged til sin død i 1602, og efterfulges af Bertel Henningsen. Til højre en af fire bevarede træfigurer fra den gamle kirkes altertavle med de 12 apostle, som nu kan ses på Museum Østjylland i Randers.

På kortet til venstre fra midten af 1800-tallet ses placeringen af den gamle og nye kirke ved Essenbæk samt det nu helt forsvundne Benediktinerkloster i engen nedenfor. Landsbyen Assentoft har sidenhen bredt sig til nu helt at omslutte Dragstrup (nu Drastrup).

Tegning og foto: Wikipedia

Dette kan du se i dag

Af kirketomten i nordvest-hjørnet af den inddigede kirkegård ses i dag kun en let forhøjning markeret med en i 1910 opsat mindesten. Kirkeskibets hjørner er markeret med natursten.

Gravene på den 65 x 65 meter store kirkegård ligger her stedig, men anonyme, under græsdækket. Med undtagelse af en enkelt synlig gravsten i kirkegårdens sydøst-hjørne, er alle gravsten nu forsvundne. Måske blev gravstenene genbrugt som byggemateriale inden fredningen i 1971.

Her i landskabet ses også spor fra tidligere tiders mølle drift. I middelalderen og historisk tid lå møllerne tæt på toppen af bakkerne og ved vandløbene omkring Randers.

Tomten efter en vinddrevet stubmølle, som blev nedrevet i 1922, ses tydeligt i græsmarken ca. 250 meter mod vest og gammel hulveje mod klostret og engene skærer sig ned i skrænterne. Volk Møllebæk løber for foden af skrænten og her lå Volk Vandmølle også tidligere.

Essenbæk Old Church Site

Welcome to the Essenbæk Church Site, a scheduled monument now marked only by the old stone perimeter embankment and the entrance gateway. The local parish church of Essenbæk stood here from the mid-1100s until 1865, when, because of its poor condition, it was replaced by the present church about 700 metres to the south.

Until the reformation of 1536, Essenbæk Church belonged to Essenbæk Abbey. The Benedictine abbey, along with its farm, stood in the meadow by Randers Fjord, only a little more than 1 km to the north-west. The abbey was originally founded in Randers around 1140, but in 1180 it was moved to the fertile meadows at Essenbæk. Excavations in 1898 and 1925 showed that the abbey consisted of a building with four wings, the abbey church occupying the south wing.

After the reformation, the abbey was closed down. Building materials from here may subsequently have been used to extend Essenbæk Church and especially Dronningborg - the King's castle at Randers and the former Franciscan monastery.

All that can be seen today of the church site in the north-west corner of the embanked churchyard is a slight elevation, marked by a memorial stone erected in 1910. The corners of the nave are marked with natural stones.

The graves in the 65 x 65 metre churchyard are still here, but unnamed, under the grass. With the exception of a single visible gravestone in the south-east corner of the churchyard, all the gravestones have now disappeared. They may have been reused as building materials prior to the site's listing as a protected monument in 1971.

Randers Kommune

Tlf. 89 15 15 15
www.randers.dk

